

**การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี**
**Duty Performance According to the Roles of Village Health Volunteers (VHV.)
In Cha-am Municipality, Cha-Am District, Phetchaburi Province**

พลุหัสกัญญา บุญลบ* นวพรรณ ดีประเสริฐวรกร* อนรรักษ์ มีอิม*
เจริญ ทุนชัย* พระครูโสภาสกาจนธรรม*
Paruehaskanya Boonlob* Nawapat Deeprasertworakorn* Anurak Miaim*
Charoen Tunchai* Phrakhuropaskanjanadhamma*
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*
Mahamakut Buddhist University*

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนสะพานหิน เทศบาลเมืองชะอำ จำนวน 234 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย สถิติที่ใช้คือ สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมานคือ การทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffé) ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนสะพานหิน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ ด้านส่งเสริมสุขภาพ คือ ฝึกซ้อมทักษะ และหาประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้อยู่ตลอดเวลา ด้านการป้องกันโรค ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อการรณรงค์ป้องกันโรคยังไม่เข้าถึงประชาชนทุกครัวเรือน ด้านการรักษาพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรติดต่อประสานงานกับทางโรงพยาบาลเพื่อส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาต่อ หรือแนะนำโรงพยาบาลที่ผู้ป่วยจะเข้ารับรักษา ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ การดำเนินการ และติดต่อและประสานงานให้ตรงแผนจะทำให้เกิดความรวดเร็วไม่ซ้ำ

คำสำคัญ : การปฏิบัติงานของ, บทบาทหน้าที่, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the performance of roles of village health volunteers (VHV.) In Cha-am Municipality, Cha-Am District, Phetchaburi Province; 2) to compare the performance of roles of Village Health Volunteers (VHV.) In Cha-am Municipality,

Cha-Am District, Phetchaburi Province; and 3) To collect suggestions about problems and solutions to the performance of the roles of village health volunteers in the Cha-am Municipality, Cha-Am District, Phetchaburi Province.

The instrument used was a questionnaire. The sample consisted of people living in Saphan Hin community, Cha-am Municipality, consisting of 234 people, and simple random sampling method was used. The statistics used were descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferred statistics were the t-test and the One-Way ANOVA test. If the differences were found, they would be tested in pairs by the Scheffé method.

The results of the research revealed that 1) The overall roles of the village health volunteers (VHV) were at a high level; and 2) Hypothesis testing results were found that people living in Saphan Hin community, Cha-Am District, Phetchaburi Province, who had different monthly incomes had opinions about the performance of roles of Village Health Volunteers (VHV.) in Cha-am Municipality, Cha-am District, Phetchaburi Province, in 4 different aspects.

Suggestions on health promotion were practicing skills and seeking experience in transferring knowledge all the time. Disease prevention Relations should be distributed for disease prevention campaigns not yet accessible to all households. In Healthcare Public health, personnel should contact and coordinate with the hospital

to refer patients for treatment, or recommend the hospital where the patient would be admitted. In Regeneration of Health, implementation and contact and coordination directly to the department would bring about good result rapidity.

Keywords: Duty Performance, Roles and Duties, Village Health Volunteers

บทนำ

จากสถานะเศรษฐกิจของประเทศที่ตกต่ำลงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมามากมาย พร้อมกับกระแสการพลิกฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน การดำเนินงานด้านสาธารณสุขมูลฐานในชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพมากนักเนื่องมาจากประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ชุมชนไม่มีความพร้อม อีกทั้งยังพบปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของ อสม. โดยการทำงานของ อสม. จะมีประสิทธิภาพสูงอยู่ในช่วงเวลาสั้น ๆ และประสิทธิภาพของการทำงานของ อสม. จะลดลงมาอยู่ในระดับหนึ่ง หลังจากนั้นก็จะลดลงเรื่อย ๆ ทำให้ระบบการจัดการสาธารณสุขที่จำเป็น โดยชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชาติรี จันทรตา, 2552)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สอดคล้องกับภาวะที่เกิดขึ้นนี้มีการปรับแนวคิดของงานสาธารณสุขมูลฐานมาเป็นระบบสุขภาพภาคประชาชน ซึ่งเป็นระบบที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชน ด้วยการส่งเสริมผลักดันให้ประชาชนตระหนักในการดูแลสุขภาพ และถือเป็นหน้าที่ของตนเอง ไม่ใช่ภารกิจของหน่วยงาน หรือองค์กรภายนอกที่จะต้องกำหนด หรือ

ออกแบบกิจกรรมในการดำเนินงานให้เป็นเรื่องของชุมชนเองที่จะต้องตั้งเป้าหมาย บริหารจัดการ และวัดผลสำเร็จด้วยตนเอง หน่วยงาน หรือองค์กรภายนอกสามารถทำได้เพียงให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง

เทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ส่งเสริมสนับสนุนสร้างกลไกปัจจัยที่เกื้อหนุนการจัดการด้านสุขภาพโดยชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นบุคคลดูแลตามละแวกบ้านและให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน จะถูกยกระดับจากบุคคลเป็นกระบวนการ กลุ่มเครือข่ายที่จะเชื่อมต่อกับระบบสุขภาพในระดับต่าง ๆ รวมถึงระบบการพัฒนาอื่น ๆ เพื่อทราบบัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และนำความรู้ที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปรับปรุง และส่งเสริมสนับสนุน ประเมินผลการปฏิบัติงานในด้านส่งเสริมคุณภาพ ด้านการป้องกันโรค ด้านการรักษาพยาบาล และด้านการฟื้นฟูสภาพ

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานการวิจัย

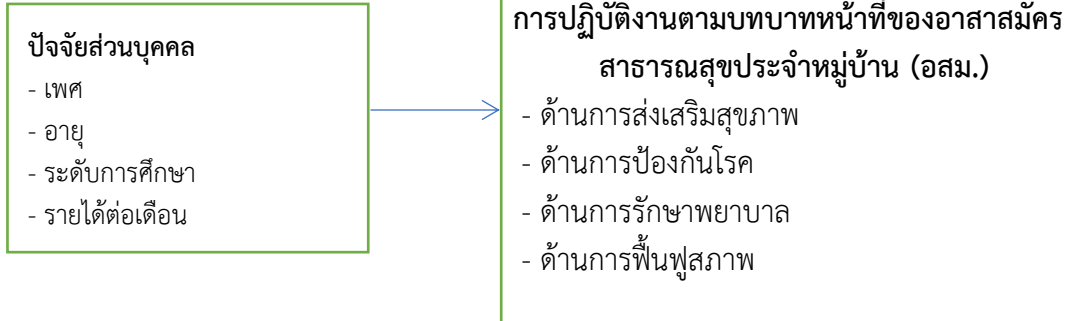
1. อสม. ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน
2. อสม. ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน
3. อสม. ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน
4. อสม. ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนั้น คณะผู้วิจัยสามารถมากำหนดเป็นยุทธวิธี มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระของการวิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวความคิดได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี” นี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนสะพานหิน เขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 642 คน (ฝ่ายทะเบียนราษฎร, เทศบาลเมืองชะอำ, อัดสำเนา, หน้า 10)

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ จำนวน 4 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด (Closed End) เชิงตรงคำตอบ (Check-list)

ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 ข้อ โดยจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านส่งเสริมสุขภาพ	จำนวน 5 ข้อ
2) ด้านป้องกันโรค	จำนวน 5 ข้อ
3) ด้านการรักษาพยาบาล	จำนวน 5 ข้อ
4) ด้านฟื้นฟูสภาพ	จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด คือ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะความคิดเห็น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	3.84	0.58	มาก
2. ด้านการป้องกันโรค	3.83	0.59	มาก
3. ด้านการรักษาพยาบาล	3.86	0.53	มาก
4. ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ	3.79	0.60	มาก
รวม	3.83	0.48	มาก

จากตาราง พบว่า การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการรักษาพยาบาลอยู่ในระดับ 3.84 และน้อยที่สุด คือด้านการฟื้นฟูสุขภาพ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.79 ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

1) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ มากที่สุด คือไม่มีทักษะในการให้ความรู้แก่ประชาชนให้เข้าใจได้ง่ายจึงควรฝึกซ้อมทักษะ และหาประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้อยู่ตลอดเวลา และน้อยที่สุดแนะนำให้เช็คูอุปกรณ์เสียงตามสาย และหორกระจายข่าวให้พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา จึงควรแนะนำให้เช็คูอุปกรณ์เสียงตามสาย และหอรกระจายข่าวให้พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

2) ด้านการป้องกันโรค มากที่สุด คือการชักชวนเพื่อนบ้านให้ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย จึงควรทำเป็นประจำทุกสัปดาห์ และน้อยที่สุดในเรื่องสื่อเอกสารในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อการรณรงค์ป้องกันโรคยังไม่เข้าถึงประชาชนทุกครัวเรือน จึงควรให้ อสม. แต่ละคนที่แจกเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ครบตามจำนวนหลังคาเรือนที่ตนเองรับผิดชอบให้ครบถ้วน

3) ด้านการรักษาพยาบาล มากที่สุด คืออาสาสมัครประจำบ้านมีไม่หลากหลายตามชนิดของอาการป่วยที่จะต้องจัดให้รักษาเบื้องต้น จึงควรแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขถึงอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นว่ามีโรคอะไรบ้างที่พบจะได้จัดยาให้ครบถ้วน และน้อยที่สุดคือ ส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาต่อ หรือแนะนำให้ไปรักษาที่โรงพยาบาล จึงควรติดต่อประสานงานกับทางโรงพยาบาลเพื่อส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาต่อ หรือแนะนำโรงพยาบาลที่ผู้ป่วยจะเข้ารับรักษา

4) ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ มากที่สุด คือการให้การช่วยเหลือการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ป่วยอัมพาต ผู้พิการหรือปัญญาอ่อนยังมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ จึงควรควรจัดการอบรม อสม. ในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อเพิ่มทักษะ และความรู้เพื่อให้เชี่ยวชาญยิ่งขึ้น และน้อยที่สุดส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาต่อ หรือแนะนำให้ไปรักษาที่โรงพยาบาล จึงควรติดต่อสถานด้านบริการด้านสาธารณสุขดำเนินการทันที และติดต่อและประสานงานให้ตรงแผนจะทำให้เกิดความรวดเร็วไม่ซ้ำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน อภิปรายได้ว่า การพัฒนามาตรฐานบริการด้านสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานเป็นศูนย์สุขภาพชุมชนโดยเน้นการบริการที่เป็นองค์รวมทั้งในด้านเชิงรุกและเชิงรับ โดยเน้นในเรื่องการก้าวทันเทคโนโลยี การมีจิตอาสา มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง และเป็นผู้ดำเนินการปรับเปลี่ยนด้านสุขภาพชุมชน ส่งเสริมด้านการศึกษา การเฝ้าระวังโรคประจำถิ่น งานระบาดวิทยา การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีการปรับโฉมการให้บริการ เช่น การพัฒนาพฤติกรรมบริการของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการรวมถึงการดำเนินงานเชิงรุกอื่น ๆ ได้แก่ การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในทุกกลุ่มอายุ และป้องกันโรค ที่เน้นให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดระบบบริการให้ทุกคนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างเป็นเสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น บทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมทั้งหมดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านป้องกันโรคอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านการฟื้นฟูสภาพ มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านการรักษาพยาบาล มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และ ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ซึ่งอาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ นั้นขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความเสียสละที่จะเป็นสื่อกลางในการให้ความรู้และช่วยเหลืองานด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนในชุมชน ทำให้ประชาชนชุมชนสะพานหินทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารณีย์ เกียรติจิรพันธุ์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในงานอาสาสมัครสาธารณสุข: กรณีศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี ผลเปรียบเทียบต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในงานอาสาสมัครสาธารณสุข: กรณีศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรีพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมของสตรีในงานอาสาสมัครสาธารณสุข: กรณีศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน อย่างมี

นัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ ที่มี เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาปฏิบัติงาน และพื้นที่ที่รับผิดชอบต่างกันมีส่วนร่วมของสตรีในงานอาสาสมัครสาธารณสุข: กรณีศึกษา อาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรีไม่แตกต่างกัน

2) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน ความคิดเห็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนชุมชนสะพานหิน ผู้ที่มีอายุ 18 - 24 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ด้านการรักษาพยาบาล แตกต่างกับกับผู้ที่มีอายุ 25- 35 ปี, ผู้ที่มีอายุ 36 - 45 ปี และผู้ที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยประชาชนชุมชนสะพานหิน ผู้ที่มีอายุ 18 - 24 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ด้านการฟื้นฟูสภาพ แตกต่างกับกับผู้ที่มีอายุ 25- 35 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทั้งนี้เนื่องจาก คนที่มีอายุต่างกัน ย่อมมีความคิด จิตนาการ ประสบการณ์ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ก็ย่อมมีผลต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงจันทร์ ศรีทะวงษ์ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนโดยอาสาสมัครสาธารณสุข ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลเปรียบเทียบ (พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีระดับการศึกษาสถานภาพ และรายได้ ต่างกัน มีการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มี เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาปฏิบัติงาน และพื้นที่ที่รับผิดชอบ ต่างกันมีปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานไม่แตกต่างกัน

3) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนชุมชนสะพานหิน ผู้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ด้านการป้องกันโรค แตกต่างกับกับผู้ที่มีระดับการศึกษา ปวช./ปวส. และระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนชุมชนสะพานหิน ผู้ที่มีระดับการศึกษาปวช./ปวส.มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ด้านการรักษาพยาบาล แตกต่างกับกับผู้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05*

ทั้งนี้เนื่องจาก ระดับการศึกษาอาจเป็นตัวตัดสินความคิดของประชาชน การศึกษาย่อมมีผลในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ตามระดับสติปัญญา และการศึกษาที่ได้เรียนรู้กันมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สหทัย ถึงรัตน์ ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ ต่างกัน มีการปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน ความคิดเห็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนชุมชนสะพานหิน ผู้ที่มีรายได้ 10,000 บาทลงมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ด้านการรักษาพยาบาล แตกต่างกับ ผู้ที่มีรายได้ 15,001 - 20,000 บาท, และผู้ที่มีรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทั้งนี้เนื่องจาก ระดับรายได้อาจเป็นตัวตัดสินความคิดของประชาชนชุมชนสะพานหินในการรักษาดูแลสุขภาพจากโรคภัยต่าง ๆ ในการเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลรัฐ หรือเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัตน์ อยู่ยอด ได้ศึกษาเรื่องความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร ผลเปรียบเทียบความสามารถของประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ ต่างกัน มีความสามารถ ตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ควรยกระดับพัฒนาการแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มการจัดมุมให้ความรู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขมุมใดมุมหนึ่งในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

ด้านการป้องกันโรค เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประชุมแก้ไขปัญหาระบาดโรคติดต่อมีจัดหาสื่อ เอกสารโปสเตอร์ จัดนิทรรศการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อรณรงค์ในสัปดาห์ป้องกันโรคต่าง ๆ ในชุมชน

ด้านการรักษาพยาบาล จัดหาอาสาสมัครประจำบ้านเพื่อให้การรักษาเบื้องต้นแก่ประชาชนการให้การปฐมพยาบาลเกี่ยวกับบาดแผล เป็นลม สุนัขกัด ไฟไหม้ น้ำร้อนลวกส่งผู้ป่วยไปรักษาต่อ หรือแนะนำให้ไปรักษาที่โรงพยาบาลเพื่อให้ประชาชนได้มีการรักษาพยาบาล อย่างถูกต้อง

ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ การแนะนำประชาชนให้ยอมรับสงสาร เห็นใจช่วยเหลือ และดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีในชุมชนให้การช่วยเหลือ และฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ป่วยอัมพาต ผู้พิการหรือปัญญาอ่อนส่งผู้ป่วยไปรักษาต่อหรือแนะนำให้ไปรักษาที่โรงพยาบาลติดตามดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

- 1) ควรติดตามดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อจากสถานบริการด้านสาธารณสุข
- 2) ควรจัดกิจกรรมการออกกำลังกายแก่ประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3) ควรรอบรอมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีทักษะในการให้ความรู้แก่ประชาชนให้เข้าใจได้ง่ายในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น. งานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม(ออนไลน์).

<<http://www.thailocaladmin.go.th>> (15 May 2013)

กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น. (2548). แนวคิดการสาธารณสุขมูลฐาน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.203.157.19.195/th/13/phconcept.htm>.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สัททยา ถึงรัตน์. (2556). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สิทธิพร เกษจ้อย, ดร. (2560). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม, 4 (1), หน้า 163-172.

สุรัตน์ อยู่ยอด. (2544). ความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

แสงจันทร์ ศรีทะวงศ์. (2540). ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนโดยอาสาสมัครสาธารณสุข ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.